

A Fővárosi Ítéltábla a dr. által képviselt felperesnek a jogtanácsos által képviselt Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa 1088 Budapest, Reviczky u. 5., hiv. sz.: ...) alperes ellen műsorszolgáltatási ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében - amely perbe a dr. Ferenczi Mónika ügyvéd által képviselt Alperesi beavatkozóaz alperes pernyertessége érdekében beavatkozott - az alulírott helyen 2012. évi május hó 2. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

Í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 15.000 (azaz tizenötezer) forint perköltséget, valamint az államnak - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - 30.000 (azaz harmincezer) forint kereseti illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül van helye fellebbezésnek, amelyet a Kúriához címzetten a Fővárosi Ítéltáblánál kell írásban, négy példányban benyújtani.

I n d o k o l á s

A felperes a sajtó szabadságáról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 13.§-ában meghatározott kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése miatt hatósági eljárást kezdeményezett az alperesnél a beavatkozó csatornáján 2012. január 8-án sugárzott ... című műsorszám „...” című riportjával kapcsolatosan, melynek témája a mélyszegénységben élő családok szociális helyzete miatt állami gondozásba vett

csecsemők helyzete volt. Állította, hogy a beavatkozó megsértette a kiegyensúlyozott és tárgyilagos tájékoztatás követelményét, mert a roma vagy romának vélhető személyek sztereotip körülmények közötti ábrázolása és a kísérő szöveg összességében tévesen azt sugallta, hogy a mélyszegénységben élő gyermekek családból való kiemelése kizárólag egy társadalmi csoportot, a cigányságot érinti. Kérése arra irányult, hogy az alperes ezen álláspontjának közzétételére kötelezze a beavatkozót.

Az alperes a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 181.§-ában írtak szerinti eljárásban a ... számú határozatával a felperes kérelmét elutasította. A riport narrációjának, a nyilatkozók részéről előadottak ismertetése, valamint a képi és verbális hatások értékelése eredményeként azt állapította meg, hogy az összeállítás az Smtv. 13.§-ában és az Mttv. 12.§-ának (2) bekezdésében írtakat nem sértette. Az érintett családok és a különböző szakemberek is egybehangzóan nyilatkoztak arról, hogy a csecsemők családból való kiszakítása komoly érzelmi traumát jelent minden érintett számára. A műsorszámban nem szerepeltek egymásnak ellentmondó vélemények, illetve nem volt olyan el nem hangzott álláspont, amelyet a tájékoztatás kiegyensúlyozottsága érdekében indokolt lett volna ismertetni. A riport felperes által kifogásolt elemeivel sem sugallta, hogy összefüggés lenne a családok, anyák etnikuma és a csecsemők szociális körülmények miatti családból történő kiszakítása között.

A felperes keresetében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság az alperesi határozatot, figyelemmel a Mttv. 164.§-ának (3) bekezdésére is, változtassa meg, és kötelezze a beavatkozót a kérelmében megjelölt szöveggel álláspontjának közzétételére. Másodlagos kérése arra irányult, hogy a bíróság helyezze hatályon kívül az alperes határozatát és kötelezze új eljárásra.

Álláspontja szerint nem azzal sérül a Smtv. 13.§-a, hogy egy vitatott társadalmi kérdésben a műsor elmulasztott bemutatni valamely releváns álláspontot, hanem azzal, hogy bár a riportban szereplő információk önmagukban igazak és többségében helytállóak, azonban a műsorszám összességében mégis hamis valóságot közvetít. Az összeállítás a feldolgozott valós problémáról ténylegesen úgy nyújt tájékoztatást - a bemutatott személyek etnikai homogenitása által -, hogy erősíti a negatív megítélést, mert azt a képzetet kelti, hogy ez az élethelyzet nem ösztársadalmi probléma, hanem kizárólag a cigányságot érinti. Az alperesnek nem csak az Smtv. 13.§-a szerinti releváns álláspontok megjelenítését kell vizsgálnia, hanem azt is, hogy a műsorszám által felvetett témához kapcsolódóan a tényyszerűség, tárgyilagosság, időszerűség és sokoldalúság valóban érvényesül-e. E körben értékelni kell a szerkesztői megoldásokat, képi megjelenítést és az adott témát érintő egyéb releváns körülményeket, így jelen esetben a riport készítésének idejét, helyszínét is, hiszen a műsor egésze és annak hatása is csak ennek alapján ítéhető meg. A hatósághoz intézett kérelmében már hivatkozott, a műsorszám kiegyensúlyozottsága szempontjából kifogásolt elemeket (a riport címe és annak feltüntetése, a családok és bemutatott esetek kiválasztása; a szegényes lakókörnyezet; a negatív példák; a képi világ; a nyilatkozatok alatti vágóképek) és

azok nézőkre gyakorolt negatív összhatását elemző véleményét megismételte. Kifejtett álláspontjának igazolására benyújtotta a dr. ... szociálpszichológus által az ún. fókusz csoport módszer alkalmazásával készített felmérést bemutató és azt elemző szakvéleményt. A vizsgálat tárgya az volt, hogy a laikus nézők az „...” című összeállítást megtekintve annak milyen értelmezést adnak; az milyen társadalmi csoportról szól; és annak mi az üzenete. A felmérés eredményének összegzése az volt, hogy a műsorszám a nézők számára azt közvetíti, hogy felelőtlen emberekről van szó, akik sorsukra hagyják az újszülött csecsemőjüket. A riport képi világa egyértelműen cigányproblémaként állítja be ezt a helyzetet annak ellenére, hogy a médiának éppen arra kellene törekednie, hogy biztosítsa a kiegyensúlyozottság elemi feltételét, vagyis, hogy a szélsőséges és egyoldalú sztereotípiát csökkentse, ellensúlyozza. A kutatás eredményével bizonyítottan azonban ez a vizsgált műsorszám nem valósult meg.

Számos magyarországi kutatás és cikk forráshelyének feltüntetése mellett utalt arra, hogy az egyes kisebbségi csoportok, így különösen a romák médiabeli bemutatása torz, ami a többségi társadalom számára is ártalmas, hiszen nem egymás tárgyilagos megismerését, ezáltal közeledését segíti, hanem tovább mélyíti a meglévő ellentéteket, és régi hiedelmeken alapuló félelmeket hív elő.

Az alperes a határozatában foglaltak fenntartása mellett a felperesi kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy az Mttv. 12.§-a és a Smtv. 13.§-a együttesen határozzák meg a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, amely kötelezettség megsértése esetére az Mttv. 181.§-a határozza meg az eljárási rendet. Ennek megfelelően vizsgálta az összeállítást és a felperes által vitatott kérdéseket érintő megállapításait a döntésében rögzítette. A riportban szereplő téma feldolgozásakor a műsorkészítők Magyarország egyik legszegényebb megyéjét választották a forgatás helyszínéül és - népszámlálási adatokra hivatkozással utalt arra, hogy - emiatt elkerülhetetlen volt az összeállítás illusztrációjaként felhasznált képsorokban roma raszjegyeket viselő személyek feltűnése. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének vizsgálata során a törvényi tényállás alapulvételével azt állapította meg, hogy a műsorszám nem voltak egymásnak ellentmondó álláspontok, ezért jogsértés nem történt.

Az alperes pernyertességének előmozdítása érdekében a műsorszolgáltató beavatkozását a bíróság megengedte, azonban érdemi nyilatkozatot nem tett.

A felperes keresete nem alapos.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét szabályozó jogszabályi előírások (Mttv. 12.§., Smtv. 13.§) érvényesülése egy adott műsorszám vonatkozásában mindig egyedi vizsgálat alapján állapítható meg. Az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések több oldalú elvárást fogalmaznak meg a műsorszolgáltatóval szemben, és az e követelményeknek való megfelelés a jogalkotó által meghatározott szempontok (sokoldalúság, tényyszerűség, időszerűség, tárgyilagosság, kiegyensúlyozottság) együttes értékelése alapján dönthető el. A

felperes állításával szemben az általa kifogásolt elemek értékelésével ezeknek a szempontoknak a vizsgálata megtörtént, és ennek eredményeként jutott az alperes arra a végkövetkeztetésre, hogy a műsorszámban nem szerepeltek egymásnak ellentmondó vélemények, illetve nem volt olyan el nem hangzott álláspont, amelyet a közzétett tájékoztatás kiegyensúlyozottsága érdekében indokolt lett volna ismertetni. A felperes keresetében maga sem vitatta, hogy a nyilatkozók azonos platformon álltak; a tényállás tisztázási és indokolási kötelezettség elmulasztásával kapcsolatos kifogásai tehát ténylegesen a saját véleményének az elfogadását célozták. Azt kifogásolta, hogy az álláspontok megfelelő megjelenítése mellett a szerkesztési technikában alkalmazott eszközök miatt az összeállítás - tévesen - azt sugallta, hogy a feldolgozott téma kizárólag a roma kisebbséget érinti. A bíróságnak ezért e körben kellett vizsgálnia az alperesi határozat jogszerűségét.

A per tárgyát képező műsorrészlet megtekintése után az ítéletábra arra az álláspontja jutott, hogy a beavatkozó csatornáján közzétett összeállítás nem sérti az Mttv. 12. és az Smtv. 13.§-át. E körben a következőket hangsúlyozza. A műsorszám semmilyen módon nem érintette a származás, a kisebbségi hovatartozás kérdéskörét. A cím („...”) ellenére egyértelműen kiderült, hogy az újszülött csecsemő egészségét súlyosan veszélyeztető körülmények fennállása miatt kerülhet csak sor gyámhatósági intézkedésre. Nem a szülők döntése az, ha a szülés után, már a kórházból, állami gondozásba kerül a gyermek. A riport helyszíne az az északkeleti (...) megye volt, ahol a munkalehetőség hiányában egyre több család kerül ilyen helyzetbe.

A probléma súlyosságának megvilágítása miatt kerültek szélsőséges példák megjelenítésre, és olyan lakókörnyezet realisztikus bemutatásra, amelyek esetében a gyámhatósági intézkedésre sor kerülhet. A valós életeseményeken alapuló történeteknek nem az elborzasztás volt a célja, hanem sokkal inkább a nézőkben az együttérzés erősítése, amely egyébként a megszólaltatott szakemberek nyilatkozatából is egyértelműen kiderült. A sok ember számára elképzelhetetlen körülmények között élő és a problémával érintettek - akik között nemcsak roma származásúak voltak - a nyomorúságos helyzetük ellenére, saját döntésükkel vállalni merték a nagy nyilvánosság előtti szereplést. Az összeállításból a nézők nem csak a rendkívüli életkörülményekbe nyerhettek betekintést, mivel a szerkesztők a traumát okozó esemény lelki hátterét is igyekeztek feltárni. Az érintett családok azt is kifejezésre juttatták, hogy mindent megtesznek annak érdekében, hogy gyermekük családban nőhessen fel, azaz az állami gondozásból hazakerüljön. A széleskörűen feldolgozott, azt több aspektusból és megfelelő érzékenységgel bemutatott témához a riportban - illusztrációként - felhasznált képek csak dramaturgiailag szükséges mértékben kerültek beépítésre, nem lépve át a tényfeltáró riport sajátosságainak megfeleltethető ábrázolás kereteit. A műsorszerkesztői szabadság körébe tartozó elemeket sérelmező felperesi kifogások, a riport egészének egységén belül értékelve, nem alapozták meg a jogsértés megállapítását.

Mindezek miatt a bíróság nem értett egyet a felperes azon állításával, hogy a műsorszámban megszólaltatott, a vágóképeken szerepeltetett személyek etnikuma, az összeállításban felhasznált képanyag, a megszólaltatott szakemberek által a téma kapcsán megemlített példák, és maga a riport címének a hatása azt az üzenetet közvetítette volna a nézők felé, hogy a feldolgozott probléma kizárólag a roma kisebbséget érinti. A kisebbségi hovatartozástól teljesen függetlenül a beszélgetések, a szereplők kiválasztása, a róluk alkotott képi bemutatás, a riport üzenete nem volt olyan, ami a felperes részéről állított, a roma kisebbség megítélését érintő káros elemeket hordozott volna, és ami a velük szembeni negatív előítéletek kialakulását, a meglévő sztereotípiák erősítését és torz médiabeli bemutatást eredményezett volna.

A felperes a műsorszám alperesi megítélését és minősítését vitatta, azonban a határozati megállapítások okszerűségét cáfoló vagy a döntés jogszerűségét megdöntő indokot nem tudott felhozni. A felperesi szubjektív tartalmú állítások alátámasztásaként benyújtott szakvélemény sem alkalmas a kereset alátámasztására, mert az alperesi álláspont helytállóságának megítélése nem attól függ, hogy a riport közreadását követően elvégzett felmérés résztvevői az irányított kérdésekre miként válaszoltak, az összeállításban elhangzottakról és látottakról miként vélekedtek. A határozat jogszerűsége az egyedi műsorszám jogalkalmazói értékelésével dönthető el.

A bíróság megállapította, hogy az alperes tényállás tisztázási és indokolási kötelezettségének eleget téve, valamennyi relevanciával bíró tény és körülmény okszerű értékelésével hozta meg döntését; az általa levont jogi következtetés összhangban áll a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel: a kifogásolt riport sokoldalúan, tényszerűen, időszerűen, tárgyilagosan, azaz kiegyensúlyozottan mutatta be az összeállítás témáját, amelynek társadalmi, szociális, pszichológiai és emberi hátterét vizsgálta és sem közvetve, sem közvetlenül nem sugallta azt, hogy a probléma kizárólag etnikailag specifikus lenne. Megjegyzi az ítéletábra, hogy a mélyszegénység, azon belül valamely kisebbség nagyobb aránya, annak esetleges következményei nem kisebbségi, hanem olyan osztársadalmi jelenség, osztársadalmi probléma, amit osztársadalmi szinten kell megoldani, osztársadalmi összefogással.

Minderre figyelemmel az ítéletábra a felperes keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339.§-ának (1) bekezdése alapján elutasította.

A felperes pervesztes lett, ezért a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperesi perköltséget, míg a beavatkozónak perköltsége nem merült fel, ezért arról az ítéletábrának rendelkeznie nem kellett. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 43.§-ának (3) bekezdése alapján meghatározott mértékű, az Itv. 62.§-ának (1) bekezdés h) pontjában biztosított tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illetéket a bírósági eljárásban

alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján köteles viselni a felperes.

Az ítélet elleni fellebbezési jog a Pp. 340.§-ának (2) bekezdésén alapszik, figyelemmel az Mttv. 181.§-ának (6) bekezdésében és 164.§-ának (3) bekezdésében írtakra is.

Budapest, 2012. évi május hó 2. napján

Borsainé dr. Tóth Erzsébet sk. a tanács elnöke, dr. Bacsa Andrea sk. előadó bíró,
dr. Vitál-Eigner Beáta sk. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő